

Nederlandse jongeren: zuipschuiten of geheelonthouders?

Ina Koning · Gonneke W.J.M. Stevens · Wilma A.M. Vollebergh

Nieuwe wetenschappelijke inzichten over het alcoholgebruik van jongeren in Nederland kunnen meestal op veel maatschappelijke aandacht rekenen. Werden Nederlandse jongeren naar aanleiding hiervan in 2006 door de media nog betiteld als ‘de zuipschuiten van Europa’ (NIGZ-alcoholcongres, januari 2006), recentelijk is op basis van verschillende wetenschappelijke onderzoeken juist benadrukt dat Nederlandse jongeren vergeleken met vijf tot tien jaar geleden veel later starten met drinken en bovendien aanzienlijk minder drinken (‘Jonge pubers drinken fors minder alcohol’, nu.nl, 8 sept. 2014). Toch is het aantal verontruste berichten over het alcoholgebruik van Nederlandse jongeren in de laatste jaren nog steeds groot. Zo zou bovenmatig alcoholgebruik en hiermee het aantal comazuipende jongeren niet alleen ‘zorgwekkend’ zijn, maar ook nog steeds toenemen (AD, 16 febr. 2016; Lely et al. 2016). Hoe moeten we deze ogenschijnlijk tegengestelde boodschappen begrijpen?

Afname alcoholgebruik

Verschillende representatieve onderzoeken onder jongeren uit de afgelopen jaren hebben laten zien dat steeds minder jongeren onder de zestien jaar in Nederland alcohol drinken (Looze et al. 2014; Dorsselaer et al. 2016). Vooral onder de jongsten is de groep die ooit en in de afgelopen maand alcohol heeft gedronken sterk afgenomen: bij twaalfjarigen respectievelijk van 71,1 % en 30,9 % in 2003 naar 18,2 % en 4,3 % in 2015 (Dorsselaer et al. 2016). Ook de hoeveelheid alcohol die jongeren drinken, is vanaf 2003 drastisch afgenomen. Zo dronk in 2003 naar eigen zeggen 17,5 % van alle twaalfjarigen en 50 % van de vijftienjarigen nog minimaal vijf glazen bij één gelegenheid (het zogenaamde bingedrinken) terwijl deze

I. Koning · G.W.J.M. Stevens (✉) · W.A.M. Vollebergh
Algemene Sociale Wetenschappen, Jeugdstudies, Heidelberglaan 1, Postbus 80.140, 3508 TC
Utrecht, Nederland
e-mail: G.W.J.M.Stevens@uu.nl

percentages in 2015 waren gedaald tot respectievelijk 2,2% en 30% (Dorsselaer et al. 2016). Dit betekent dat twaalfjarigen in 2003 acht keer zo vaak overgingen tot bingedrinken dan in 2015!

Deze spectaculaire daling in het alcoholgebruik van jongeren in Nederland wordt over het algemeen verklaard door een cultuurverandering waarbij ouders zich veel meer bewust zijn geworden van de risico's van alcoholgebruik op jonge leeftijd, maar ook van hun invloed op het uitstellen van de initiatie van alcoholgebruik bij hun kinderen (Looze et al. 2014). Het vele onderzoek dat in de afgelopen jaren is uitgevoerd naar de invloed van ouders op het alcoholgebruik van hun kinderen, door bijvoorbeeld regels te stellen ten aanzien van drinken (Koning et al. 2012; Vorst et al. 2005), heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van verschillende ouderinterventies op dit gebied (Koning et al. 2009) en daarmee naar alle waarschijnlijkheid aan de hiervoor genoemde bewustwording bij ouders.

Toename comazuipen?

Hoe vallen deze optimistische cijfers – er zijn minder jongeren die (veel) drinken – te rijmen met de boodschap dat bovenmatig alcoholgebruik en in het verlengde hiervan het aantal comazuipende jongeren in Nederland zou toenemen? Dit laatste wordt voornamelijk geconcludeerd op basis van onderzoek waarin een toename is vastgesteld van het percentage jongeren dat gedurende de laatste jaren in het ziekenhuis is opgenomen als gevolg van alcoholgebruik. Cijfers wijzen bijvoorbeeld uit dat in 2015 ten opzichte van 2007 69% en ten opzichte van 2011 21% meer jongeren in het ziekenhuis zijn opgenomen met alcoholintoxicatie (Lely et al. 2016). Het is echter de vraag hoe deze cijfers begrepen moeten worden.

Het verschijnsel 'alcoholpoli' bestaat pas sinds 2007 (Bouthoorn et al. 2011). Na 2007 is het aantal alcoholpoli's in Nederland uitgebreid van vier naar twintig (*de Volkskrant*, 12 febr. 2011) en is het aantal deelnemende afdelingen kindergeneeskunde toegenomen van 56 in 2007 naar 75 in 2009 (Bouthoorn et al. 2011). Deze ontwikkeling maakt dat de bekendheid met en daarmee de aandacht voor jongeren met alcoholproblemen onder de kinderartsen eveneens is toegenomen (Hoof et al. 2011). Het is daarmee zeer waarschijnlijk dat de toename van het aantal ziekenhuisopnames vanwege jeugdig alcoholgebruik in de laatste jaren gedeeltelijk verklaard kan worden door het toegenomen aantal alcoholpoli's en deelnemende kinderartsen aan deze poli's. Bovendien is het – vanwege de eerder genoemde cultuurverandering – aannemelijk dat ouders tegenwoordig veel vaker professionele hulp zoeken vanwege dronkenschap van (vrienden van) hun kind dan vijf of tien jaar geleden het geval was. Sliepen jongeren tien jaar geleden hun roes thuis uit, tegenwoordig lijkt dat *not done*. Wat ons betreft is het daarmee niet aannemelijk dat de gevonden stijgingen in ziekenhuisopnames vanwege alcoholintoxicatie in de laatste vijf tot tien jaar daadwerkelijk toe te schrijven zijn aan een toename van bovenmatig alcoholgebruik van Nederlandse jongeren.

Hoeven we ons dan helemaal geen zorgen meer te maken over het alcoholgebruik van jongeren in Nederland? Natuurlijk wel. Het feit dat er elk jaar een

aanzienlijk aantal Nederlandse jongeren met alcoholintoxicatie in het ziekenhuis belandt, is uiteraard zorgwekkend en verdient aandacht. De enorme daling van het alcoholgebruik bij de grootste groep jongeren in Nederland maakt echter duidelijk dat verandering zeker tot de mogelijkheden behoort. De alcoholpoli's hebben hier een goede en noodzakelijke bijdrage aan geleverd en verdienen daarom zeker continuïteit. Maar het is onjuist om uit hun bestaan af te leiden dat het alcoholprobleem onder jongeren in Nederland toeneemt. Het omgekeerde is het geval. Daar mogen we trots op zijn.

Literatuur

- Bouthoorn, S.H., Hoof, J.J. van, & Lely, N. van der (2011). Adolescent alcohol intoxication in Dutch hospital centers of pediatrics: characteristics and gender differences. *European Journal of Pediatrics*, *170*, 1023–1030.
- Dorsselaer, S. van, Tuithof, M., Verdurmen, J., Spit, M., Laar, M. van, & Monshouwer, K. (2016). *Jeugd en riskant gedrag 2015. Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Scholieren*. Utrecht: Trimbo instituut.
- Hoof, J.J. van, Lely, N. van der, Bouthoorn, S.H., Pereira, R.R., & Dalen, W.E. van (2011). Adolescent alcohol intoxication in the Dutch hospital departments of pediatrics; A two-year comparison study. *Journal of Adolescent Health*, *48*, 212–214.
- Koning, I.M., Vollebergh, W.A.M., Smit, F., Verdurmen, J.E.E., Eijnden, R.J.J.M. van den, Bogt, T.F.M. ter, et al. (2009). Preventing heavy alcohol use in adolescents (PAS): cluster randomized trial of a parent and student intervention offered separately and simultaneously. *Addiction*, *104*, 1669–1678.
- Koning, I.M., Eijnden, R.J.J.M. van den, Verdurmen, J.E.E., Engels, R.C.M.E., & Vollebergh, W.A.M. (2012). Developmental alcohol-specific parenting profiles in adolescence and their relationships with adolescents' alcohol use. *Journal of Youth and Adolescence*, *41*, 1502–1511.
- Lely, N. van der, Schreurs, C., Hoof, J.J. van, & Dalen, W.E. van (2016). *Factsheet Alcoholopnames en alcoholintoxicaties van minderjarigen van 2007 tot en met 2015*. Delft: NSCK en Reinier de Graaf Groep, Universiteit Twente, Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP.
- Looze, M. de, Vermeulen-Smit, E., Bogt, T. ter, Dorsselaer, S. van, Verdurmen, J., Schulten, I., et al. (2014). Trends in alcohol-specific parenting practices and adolescent alcohol use between 2007 and 2011 in the Netherlands. *International Journal of Drug Policy*, *25*, 133–141.
- Vorst, H. van der, Engels, R.C.M.E., Meeus, W., Dekovic, M., & Leeuwe, J. van (2005). The role of alcohol-specific socialization in adolescents' drinking behaviour. *Addiction*, *100*, 1464–1476.